

Zorlu Dönemeçler 1 B1 32 35

– conı · 24 Ocak 2013

32. KADIN KIYAFETLERİ

Kadınların bedenlerine giydikleri giysiler, kat, kattı. Tenlerine ilk giyilen, omuzlardan, topuklarına kadar uzanan, ve patiskadan yapılan giysiye gömlek denirdi. Belden aşağı, topuklarına kadar uzanan donlarının paçaları geniş olur ve renkli basmalardan, yabanlık için de renkli ipekli kumaşlardan yapılırdı. Tene giyilen beyaz renkli gömleğin üstüne , başka bir giysi, Onun üstüne de düğün, dernek-- zamanlarında, durumuna göre, renkli ve süslü entariler giyerlerdi. Bu entarilerin boyu, kadın donlarının renkli paçalarını örtmeyecek uzunlukta olurdu. Entariler muhakkak astarlı yapılırdı ve yaka ve ön tarafları bazen genç kızlar tarafından sim ve ipek ipliklerle işlenirdi. Entarilerin biçki ve dikişleri , anam gibi el fazı düzgün köy kadınları tarafından dikilirdi. Hatta, anam ve ebem , gelinlik kızların çeyizleri için, sevabına yorganlarını elde dikiverirlerdi. Entarilerin üzerine, kumaştan yapılmış kuşak bağlanırdı. Ama bayram ve düğünlerde giyilen entarilerin üzerine, zenginlik durumuna göre, gümüş veya parlak madenî kemerler kuşanırdı. Bu kat ve kat giysiler, aslında, kadın ve kızların , hareket kabiliyetini sınırlıyordu. Tarlada, bağda çalışırken bile buna yakın kıyafetler giyerlerdi. Dolayısıyla, ne göğüsleri belli olurdu, ne de bacakları görülürdü. Başlarına yemeninin altına, fes gibi bir şey giyerler, feslerin üstünde madeni, düz tepelikler bulunurdu. Bu tepelikler, genellikle gümüşten veya parlak madenden olurdu. Kadın ve kızların saçları, genellikle , uzun ve örgülü olduğundan, çemberleri (baş örtüsü) dışına uzanır, rengi görülebilirdi. Yabancı bir erkek gördükleri zaman , bilhassa pınardan su taşırken, çemberlerinin uçlarını , burunları üzerine getirerek kolayca yaşmak yapıverirlerdi. Ayrıca soğuk havalarda, baş ve sırtlarını örtecek şekilde bir de atkı kullanırlardı.

Şehirde yerleşip de Bayram ve düğünler sebebiyle köye gelen kadın ve kızların kıyafetleri farklılık gösteriyordu; Çocuk olarak, bizler, köy kadınlarının kıyafetlerinin değişmesini isterdik ve arkadaşlarla, olur mu? Olmaz mı? Diye söyleşirdik . (Şehirden gelen hemcinslerinin kıyafetleri nazarı itibara alınmak suretiyle, bizim köye özel olan bu kadın kıyafetleri değişecek, fakat oldukça, uzun zaman alacaktı.)

33. İLK GÖZ AĞRISI

Artık üçüncü sınıfa gidiyorduk ; Eylül ayı idi. Okul açılalı iki hafta olmuştu. Öğretmenimiz H. Kaya,

- size iyi bir haberim var, dedi. Merak etmekle beraber, nedir diye kimse bir şey sormadı, yüzüne öylece bakıyorduk. Sonra kendisi devam etti.

-Habipler köyünü, kardeş köy, okulunu kardeş okul seçtik. Köyün öğretmenine mektup yazmıştım, O' da kabul etti. Hepimiz, kızlar hariç, Cumartesi günü, erkenden yola çıkıp, oraya gideceğiz. Bildiğiniz gibi, her talebenin bir numarası var, numaranın karşılığı , orada hangi talebeye ait ise, onun arkadaşı olacak, Onun evinde bir gece misafir kalacak, ertesi günü, yani

Pazar günü de geri döneceğiz ..

Öğretmen, , seçilen kardeş köyü göstermek için bizi okulun bahçesine çıkardı. Köy uzaktan görülüyordu. Komşu Keşanuz köyünün çukurluğu ve yemyeşil akan çayından sonra, arazinin yapısı, birdenbire yükseliyor, geniş bir plato halini alıyordu. Dolayısıyla, Keşanuz'a göre yüksek olan Habipler bizim köyün seviyesinde bulunuyordu. Bu sebeple de orası, bizim köyden görülebiliyordu. Öğretmen sözlerine devam ederek;

-Köy odasında, köyün ileri gelenleriyle konuştuk. Onlar kabul ettiler, ama, yine de her talebe, ailesine haber versin, yarın erkenden yola çıkacağız, ancak öğle namazından evvel oraya vasil olabiliriz, dedi

Biz çocuklar bu habere çok sevinmiştik. Tanımadığımız bir köy görecektik, tanımadığımız talebelerle tanışacaktık. Yine de öğretmene sormadan edememiştik"-Öğretmenim! Oradaki arkadaşlar da bizim köyü ziyaret edecekler mi? Kız arkadaşlarımız, bizimle neden gelmiyorlar? Öğretmen de cevabında şöyle demişti

-Kardeş köyün talebeleri, gelecek sene, nisan ayında , bizi ziyarete gelecekler; kız arkadaşlarınızı götürmüyoruz, çünkü, uzun yolu kat etmekte belki zorluk çekerler. Belki de bizim yürüyüşümüzü yavaşlatırlar. Bu konuyu, köy odasında konuştuk ve böyle bir karara vardık. Ama kardeş köy çocukları, mesafeyi göze alırlarsa, kızılı, erkekli gelebilirler.

Ertesi günü, erkenden, aşağı harmanlarda toplandık. Öğretmen önde, biz arkada, yola koyulduk. Yolun taşlı, topraklı olması ve mesafenin uzaklığı, büyük çocuklar için fazla problem yaratmıyordu; ama bizler, Keşanuz çayını geçip yol yokuşa vurunca yavaşlamaya başladık. Ayrıca küçük, küçük taşlar ayaklarımıza batıyordu. Kiminin ayağında çarık vardı; ben dahil, kimi de yanıl ayaktı. O mesafeye kadar fazla sorun çıkmamıştı.

Yol biraz genişleyince, öğretmen, bizi toplayıp sıraya sokuyor, hep bir ağızdan, marş söyletiyordu. "Çıktık açık alınla, on yılda her savaştan....." Biz marş söyleyerek yürürken, tarlalarda çalışan köylüler de, bize hayret ve biraz da merakla bakıyorlardı. Herhalde , ilk defa , böyle toplu yürüyüş görüyorlardı.

Bir kuyu başına gelince, bir ağacın gölgesine oturarak, mola verdik. Genellikle, köyler ve köylerle kasabalar arasında böyle kuyulara rastlanırdı. Bu kuyuları hayır sahipleri kazdırır, temmuz ve ağustos sıcağında, uzun mesafe kat eden ve susuzluktan yanan insanlar, bunlardan , buz gibi su içerek, hayır dua ederlerdi. Onlar için bu kuyular, büyük bir nimetti. Biz de buz gibi suyu içerek, hayır dua etmiştik.

Köye yaklaşırken, ezan sesini duymuştuk; köy odasının önüne vardığımızda, köy öğretmeni, köy çocukları ve bir kaç köylü bizi karşıladı. Öğretmenler, aralarında hoş - beşten sonra, bize öğle yemeği olarak, gözleme ve ayran ikram etmişlerdi. Bilahare, köyün dışında olan okula götürdüler. Okulun bahçesine, meyve ağaçları ve çiçekler dikmişlerdi. Bir kısmının üzerinde , hâla , çiçekler vardı. Okulları da bizimkinden büyük ve bakımlıydı. Merdivenlerden çıkarak, büyük bir sınıfa girdik. Sıralara , kardeş talebelerle , sıkışarak oturduk.

Köy öğretmeni, kara tahtanın önüne geçerek, bizlere.

-Sizleri, kardeş köyün çocukları olarak, aramızda görmekten sevinçliyiz, tekrar, hoş geldiniz

diyorum. Şimdi numara sırasına göre, bizim çocukları, birer, birer buraya çağıracağım. Onlar kendilerini, sizlere tanıtacaklar, sonra, aynı numaraya sahip kardeş köyün çocuğu buraya gelecek, O da kendini tanıtacak, aynı numaraya sahip iki talebe, tanışma işi tamamlanıncaya kadar sınıfta kalacak, bilahare ev sahibi talebe, misafirine, köyümüzü tanıtacak ve evinde bu akşam misafir edecektir. Yarın da , yani Pazar günü, misafirleri, köyümüzden yolcu etmiş olacağız, dedi. Artık numaraları okuyup, talebeleri çağırma sıra gelmişti.

"Bir----, iki----, üç---, numaralar okunuyor, eşleşenler, gülererek el sıkışıyor, sıralarda , yan yana oturabilmek için boş yer arıyorlardı.

Öğretmen, "beş numara " diye seslenince, güzel bir kız ayağa kalkmasın mı! Ben de biraz heyecanlı, biraz utangaç, ayağa kalktım; Ona doğru yürüdüm, önce O elini uzattı, tokalaştık, (Öğretmen tembih etmeseydi belki tokalaşma olmayacaktı) Kendimizi tanıttık ve sonra , bir sıra bulup, yan yana oturduk. Sanki, herkesin gözü, ikimizin üzerindeymiş gibi hissettim. Kızın da yüzü kızarmış gibiydi, ama benden daha rahat hareket ediyordu. İsmi, Halime idi. Üzerinde, renkli basmadan, bir entari vardı. Bizim köyün kıyafetlerinden farklıydı. Ayaklarında lastik pabuçlar, başında da renkli bir yemeni, baş örtüsü vardı. Baş örtüsünün altından, omuzlarına doğru, örgülü , sarı saçları uzanıyordu.

Okuldan çıkıp, yan yana yürürken, görebildiklerim, bunlardı. O , köyü hakkında bilgi veriyordu, ama ben etraftan ziyade kıza bakıyordum. Bir ara, kendimi toplayarak, acaba ben ne söylemeliyim diye düşündüm ve bir anda:

-Köyünüz, okulunuz güzelmiş, sen de güzelmişsin! deyiverdim ve hemen kızardığımı hissettim., Yüzüne bakınca, Onun da kızardığını ve başını önüne eğdiğini gördüm.

-Haydi ! bize gidelim , diyerek, uzaktan evlerini gösterdi. Evin çatısı kiremitli idi. Anlaşılan, yeni tiplerdendi. Evin önüne geldiğimizde " ana " diye seslendi. Ses veren olmayınca, kapıyı iterek, açtı. "Az bekle" diyerek, bir ibrik ve havlu ile geldi. "ayağını yıkayalım " deyince; yalın ayak olduğumu hatırladım ve pis, topraklı ayakla ,içeriye girilmeyeceğini anlamış oldum. Ayağımı ve yüzümü yıkadıktan sonra biraz, ferahladım. İçeriye girip de anasını göremeyince.

-Galiba, anam su getirmeye gitmiş , dedi. Her köyde olduğu gibi, anlaşılan , bu köyde de su sorunu vardı. Evleri iki katlıydı, bir merdivenle ikinci kata çıkılıyordu. Konuşmuş olmak için,

-Bizim köyde, evlerin zemini , genellikle, hayvanlar için, ahır olarak ayrılır, sizinki nerede? Dedim. İlk defa gözlerimin içine bakarak,

-Bizim ahır , evimizin arkasında, ayrı bir bölmede, dedi. Bu defa, yemyeşil, iri gözleri olduğunu fark etmiştim. Burnu küçük ve düzgün, güzel yüzüyle uyumluydu; dudakları ince ve kiraz gibi kırmızıydı. Onu , kaçamak, tetkik ederken, kalbimden, sıcak bir şeylerin aktığını hissettim.

Bir müddet sonra, su dolu iki bakraçla, anası çıkageldi. Halime, cankurtaran gibi

"-Yardım edeyim ana " diyerek, güğümleri, anasının elinden alırken,

-Bu oğlan, kardeş köyden, numara arkadaşım, bu gece bizde misafir kalacak, yarın da gidecekler, dedi. Gidip, anasının elini öptüm, tertemiz, beyaz bir örtü örtülmüş sedire oturmam için, bana yer gösterdiler.

Akşama doğru Halime'nin babası geldi. Durumu bildiği anlaşılıyordu, "hoş geldin" deyip

oturduktan sonra , bana, köyümüz ve ailem hakkında sorgu, sual etti. Aslında , fazla konuşmaktan hoşlanmazdım. Ancak, sorulan suallere cevap veriyordum. Kendimi , biraz da acz içinde hissediyordum; Zengin bir ailenin yanında, fakir bir insan, başka nasıl hissedebilirdi ki?! Üstüm, başım, ayağım fakirliğin nişanesiydi.

Akşam yemeğinde, Tavuk, pirinç pilavı ve ayran vardı. Kendi bostanlarının mahsulü, karpuz da kesmişlerdi. Yemem için çok ısrar ediyorlardı, Ama heyecanım, fazla yememe mani olmuştu. Yukarda, odalardan birine temiz bir yatak sermişlerdi. Duvarlardan birinde, Hazret -i Ali'nin kılıç tutan bir hayali resmini işlemişlerdi. Yattım, ama gözümüne bir türlü uyku girmemişti. Halime'yi çok beğenmiştim, fakat, beni düşündüren asıl mesele, nisan ayında, bizim köye geldiklerinde, kızı nasıl misafir edeceğimiz idi. Bu husus aklıma takılmıştı. Anama nasıl söyleyecektim, gerçi Yusuf Ağa, gösterişe düşkün ve misafirleri severdi ama bu durumu nasıl söyleyecektik ve nasıl karşılayacaktı? Halime'ye mahcup olmak ta vardı.

Ertesi günü, kardeş okulun çocukları bizi uğurlarken de , yol boyunca da aynı soru kafamda , tekrarlanıp duracaktı. Ayrıca, Halime'nin güzelliği de hiç gözümün önünden gitmeyecekti. Acaba bu, çocuk kalbime düşen, ilk kıvılcım, ilk aşk mıydı?

34. ATANIN ÖLÜMÜ

Artık kasım ayına girmiştik. Bir gün öğretmenimiz, sınıftan içeri girdiğinde, çok üzgün olduğu, her halinden belli oluyordu. Yerimize oturduktan sonra,

Çocuklar! Size kötü bir haberim var, Gazi Mustafa Kemal vefat etmiş, dedi. Bir anda sınıfa bomba düşmüş, hiç kimse kalmamış gibi sessizlik oldu. Sonra yine hepimiz birden ağlamaya başladık. Öğretmenimiz, Ondan sık, sık bahseder," O olmasaydı, biz olmazdık" derdi. Yaptıklarını, teker, teker anlatırdı. Etem amcadan da Onun hakkında çok şeyler dinlemiştim. büyük insanın, atamızın ruhunu şad etmek için , merasim yapmış, okul bayrağını, yarıya indirerek saygı duşunda bulunmuştu. Ayrıca, öğretmenin teklifiyle, bütün köylünün iştirak ettiği bir merasim, pınarın önünde yapılmıştı. Bu yönüyle, aydın ve milliyetçi olan köylümüz, öğretmenimize, Onun hakkında bir konuşma yapmasını istemişlerdi. Konuşma esnasında, herkes gerçekten çok duygulanmış, göz yaşları sel gibi akıyordu. Ayrıca O büyük insanın ruhu için, köy camiinde mevlit okunmuştu

35. ERZİNCAN DEPREMİ

Bir yıla daha girmiştik. Devamlı kar yağıyordu. Bir gece tipi ve fırtına bütün civarı karla kaplamış ve bilhassa, okul yolunu bir adam boyu doldurmuştu. Değil çocuklara, büyüklere bile , geçit verecek gibi değildi. Okulumuz, köyün dışında, 200-300 m. Uzağında, تنها bir yerdeydi. Öğretmenimizin çağrısı üzerine, kazmasını, küreğini kapan köylü koşup gelmiş, yarım saat içinde yolu açmışlardı. Okul ne de olsa , sıcaktı. Köylünün getirdiği odunlar sayesinde, sınıftaki soba devamlı yanıyor, soğuktan donan ayaklarımızı, sobanın etrafında ısıtma imkanı buluyorduk. İşte böyle bir günde, Köy odasındaki radyodan, Erzincan depreminin acı feryadı duyulmuştu. Biz çocuklar dahil, bütün köylü, Türkiye'yle beraber, depremde ölen otuz beş bin kişi için ağlamış, Onların yasını tutmuştu. Bu dondurucu kış günlerinde, evsiz , barksız kalan binlerce insanın acısını içimizde hissetmiştik. Sanki Atatürk'ün ölümü yetmiyormuş gibi, bu ikinci felaket de

milletimizi derinden yaralamıştı Bu felaket üzerine bir ağıt bile yakılmıştı." Erzincan duman oldu, halimiz yaman oldu....." gibi . Bütün köylünün ağzından düşmemişti bu acıklı ağıt, Bunu devamlı dile getirerek, Felaketzedelerin duygularına ortak oluyorduk.